

În căutarea unui marcator identitar la Dunărea de Jos - de la contribuția în sociologia românească a lui Virgil T. N. Madgearu până la activitatea sociologică de la universitatea gălățeană

In Search of an Identity Marker in the Lower Danube - from the Contribution of Virgil T. N. Madgearu to the Sociological Activity at The University of Galati

Elisaveta DRĂGHICI

"Dunărea de Jos" University of Galati, Romania,

e-mail: elisaveta.draghici@ugal.ro

Abstract: The Romanian area of the Lower Danube has offered numerous research topics on history, literature, culture, geopolitics, economics and social life, etc. Specialists in various fields have established themselves, among them Virgil T. N. Madgearu (1887-1940) whose contribution was in the fields of economics, sociology and social policies, complementary to his political activity. Through this study I will explore the historical conditions in which Virgil T. N. Madgearu, with a focus on social issues, how the sociologist related to them and his perspective on the response to the issues of the time. At the same time, we will highlight Madgearu's contribution to the construction of sociology as a science, following concepts and theories he expounded. This approach allows us to highlight some aspects of the stages of Romanian sociology in the Lower Danube area. Another concern is to show the need to outline the steps to build a set of contributions of scientists, especially in the field of sociology, leading to elements of sociological identity in the Lower Danube.

Keywords: Sociology; peasantry; social research; social policy; Virgil Madgearu; Danube studies; Lower Danube

1. Introducere

Spațiul românesc al Dunării de Jos, îmbibat de istorie și caracterizat de dinamică economică și socială, a constituit un teritoriu prielnic formării unor personalități în diferite domenii a căror contribuție a îmbogățit zestrea culturală și științifică românească. Evoluția geopolitică, socială și culturală din acest areal au făcut obiectul de studiu pentru numeroși istorici. Însă, odată cu dezvoltarea științelor sociale, se cuvine a acorda atenție studiilor sociologice privind viața socială și societatea din arealul Dunării de Jos, din trecut până în prezent, inclusiv consemnarea unor contribuții ale unor oameni de știință care s-au născut aici. Nu putem trece cu vederea caracterul

identitar al generațiilor prin raportare la epoca în care se manifestă, în cazul istoriei sociologiei aplicându-se, așa cum constata M. Larionescu citând pe Lallement (1997), tendința unei generații de a se apleca asupra unor contribuții, ignorând altele, care ar putea fi evidențiate de următoarele generații (*apud* Larionescu, 2007, p. 7). Asemănător, în acest demers ne aplecăm asupra unor contribuții în domeniul sociologiei care pot fi privite într-o nouă viziune, exemplificând cu literatura lui Virgil Madgearu.

Socialul este indiscutabil un domeniu de studiu provocator cerând investigații și analize și din perspectivă sociologică, nu numai din perspectiva istoriei, economiei, politicului ori literaturii. Prin dezvoltarea științei sociologiei această preocupare devine parte a „localismului sociologic” componentă a paradigmei „localismului creator” (Dima, 1935, p. 174). Pornind de la abordările cu conținut sociologic înregistrate în trecut, prin strângerea dovezilor producerii lor și cumulara într-un ansamblu de lucrări, contribuim la evidențierea unei practici, respectiv tradiții, în domeniul cercetării sociale. Toate acestea sunt doar câteva argumente pentru a vorbi de tradiție și continuitate în explorarea societății (uzând de instrumente și practici sociologice) la Dunărea de Jos și cu precădere la regiunea sud-est românească.

Prin studiul întreprins aici voi explora preocupările pentru cercetarea socialului în regiunea Dunării de Jos din perspectivă sociologică, exemplificând cu aportul adus de Virgil T. N. Madgearu (1887-1940). Voi avea în vedere condițiile istorice în care s-a manifestat profesional Virgil Madgearu menționând și aspectele sociale și perspectiva sa de răspuns la problematicile vremii. Totodată, voi evidenția contribuția lui Madgearu la construcția sociologiei ca știință, urmărind concepte și teorii expuse de acesta. În ultima parte a cercetării voi avansa argumente pentru continuitatea cercetărilor sociologice pornind de la conceptele madgeariene, care să conducă la premise pentru conturarea unei sociologii gălățene, în condițiile în care în prezent în Galați există un program academic de formare a sociologilor.

Înainte de a explora această temă s-au născut întrebări ce au dat o direcție investigației: Care sunt contribuțiile care marchează sociologia românească în spațiul Dunării de Jos? Ce teme de cercetare care ar putea fi continuate? Există premise care ar putea conduce la ideea de „școală sociologică gălățeană”? Este nevoie să stimulăm cercetările de sociologie la Dunărea de Jos? Pornind de la aceste întrebări și explorând în primă fază o parte a literaturii dedicată arealului dunărean am conturat pentru această cercetare câteva enunțuri. Primul este acela de a arăta că în arealul Dunării de Jos găsim exemple ce arată preocupări privind realizarea de cercetări sociologice de către personalități ale sociologiei românești. Cel de al doilea enunț este că Madgearu a avut contribuție în domeniul sociologiei,

recunoscută, de altfel, dar insuficient explorată în ultimii treizeci de ani. El este revendicat cu precădere de economiști, fapt ce aduce un minus istoriei sociologiei, deși V. Madgearu s-a aplecat asupra diferitelor teme ce descriu viața socială precum: problematica muncitorilor, politica statului (politica socială), politica culturii (în acord cu preocupările lui Gusti, cu care a colaborat). Al treilea enunț se bazează pe ideea că unele problematice madgeariene au nevoie de continuitate în abordare și în cercetare deoarece există segmente sociale care au suferit în timp transformări esențiale, cu atât mai mult cu cât România a traversat o perioadă în care cercetarea sociologică a fost minimizată. Ultimul enunț constă în necesitatea evidențierii existenței în prezent a factorilor care pot conduce la continuarea cercetărilor pornind de la conceptele și ideile lui Madgearu pentru a constitui o orientare sociologică gălățeană și a îmbogăți cercetările sociologice privind spațiul Dunării de Jos de către sociologii care activează în cadrul universității gălățene.

2. Metodologia cercetării

Pornind de la enunțurile de mai sus obiectivele urmărite sunt: (1) identificarea sociologilor sau a personalităților care au abordat sociologic diverse problematice sociale care s-au născut în arealul românesc al Dunării de Jos, cu precădere în spațiul de dinainte de vărsare în Marea Neagră (Brăila, Galați, Tulcea); (2) identificarea contribuției gălățenilor la constituirea sociologiei (un caz confirmat: Virgil Madgearu); (3) explorarea ideilor sociologice și a conceptelor abordate de Virgil Madgearu și evidențierea celor care ar putea constitui viitoare cercetări; (4) a aduce argumente pentru continuitate în contribuția sociologiei - stadiul actual al sociologiei la Galați (pledoarie pentru conturarea unei școli sociologice gălățene).

Cercetarea se bazează pe analiza conținuturilor unor documente sociale (cu precădere publicații ale lui Madgearu din timpul vieții) pentru a arăta ansamblul conceptelor și ideilor madgeariene. Voi trata ca dimensiuni ale cercetării *teoriile* (ansamblu de afirmații/viziuni - care conduc la concepția sociologică a lui Madgearu) și *conceptele* utilizate și definite de acesta. Ulterior, voi urmări dimensiunea *activității academice sociologice* la Galați (urmărind indicatori, precum: specialiști la catedra universitară, domenii de cercetare, activități științifice derulate, publicații de promovare a cercetărilor sociologice etc.), pentru a verifica veridicitatea ideii de conturare a unei școli gălățene.

3. Rezultatele cercetării

3.1. *Conexiuni om - loc geografic - activitate în sfera socialului*

O justificare a limitării cercetării prezente la regiunea formată de Brăila, Galați și Tulcea este dată de utilizarea termenului „Dunărea de Jos” pentru a demarca zona navigabilă clasată ca sector maritim al Dunării, al cărui ultim port de acces al navelor maritime era/este Brăila. Deși, inițial, purta această titulatură sectorul românesc al bazinului inferior al Dunării (de la Porțile de Fier până la vărsarea în Dunăre), ulterior s-a restrâns la regiunea constituită din Brăila, Galați și Tulcea (Tuluș, 2018, p. 22).

Este esențială precizarea contextului social-istoric în care s-au format și extins studiile de sociologie asupra vieții sociale românești. Nu voi face un demers amănunțit ci voi menționa câteva repere. În primul rând contextul social-economic în perioada 1900-1930 era caracterizat de: (a) dezvoltarea activității industriale, cu impact „marginal asupra structurii economice și sociale a țării” (Zamfir, 2019, p. 13) și implicit dezvoltarea capitalului, respectiv capitalismului; (b) problema agrară și revolta țăranilor din 1907, reflectate și în presa gălățeană (Pălănea, 1967, p. 140); (c) problematica muncitorilor, a regimului de muncă (Madgearu, 1915a) și greva muncitorilor, inclusiv a muncitorilor portuari în Galați (Mihai, 2018, p. 87), Brăila (Marinescu și Brezeanu, 1967, p. 89) și Sulina (Dima, 2015, p.126-127); (d) polarizarea vieții sociale ce adâncea inegalitatea socială (Zamfir, 2019, p. 60); (e) preocuparea pentru creșterea nivelului educației populației (Zamfir, 2019, p. 61); (f) extinderea doctrinei socialiste și preocuparea pentru „societatea ideală” și teoria luptei de clasă a lui Marx (Dobrogeanu-Gherea, 1944, pp. 5-7) ; (g) construcția sociologiei ca disciplină academică, prin contribuția lui Dimitrie Gusti; (h) consecințele primului război mondial și amenințarea unui nou război (Madgearu, 1915b, pp. 18-19) etc.

În perioada interbelică, din arealul Dunării de Jos se desprind și se impun două nume care abordează teme de sociologie, și anume: economistul și sociologul Virgil Madgearu (născut la Galați în 1887, decedat la Snagov în anul 1940) preocupat de cunoașterea vieții sociale și economice și sociologul Petre Andrei (născut la Brăila în anul 1891, decedat la Iași în anul 1940) dedicat explicării „universului social” și definirii sociologiei ca știință (Dumitrescu, 2021, pp. 58-59). La Tulcea se naște Nicolae Cornățeanu (născut în anul 1899 în Tulcea, decedat în anul 1977) care contribuie cu studii privind viața rurală, precum bugetele țărănești întocmite în urma campaniilor monografice (Cornățeanu, 1932, p. 223).

Trebuie menționată și activitatea lui Virgil Iuliu Bărbat, care s-a născut în comuna Rassa, din județul Ialomița, în anul 1879, a absolvit liceul „Nicolae Bălcescu” din Brăila și, în anul 1905, a obținut licența în științe sociale la Universitatea din Geneva, apoi doctoratul în filosofie, în 1909, la Berna. În 1921, devine titular al catedrei de sociologie și etică la Universitatea din Cluj (Zane, 1979). Este considerat întemeietorul școlii sociologice la Cluj,

cu studii privind sociologia culturii, educației și sociologiei politice (Costea, 2005, p. 288). Am mai putea adăuga și alte nume care completează tabloul dunărean al preocupărilor intelectuale cu conexiuni în sfera socio-umană, respectiv pe filosoful și matematicianul Anton Dumitriu (născut la Brăila în anul 1905, decedat în București în anul 1992), filosoful și pedagogul Vasile Băncilă (născut la Brăila în anul 1897, decedat în anul 1979).

Ca nevoie a corelării cu stadiile sociologiei românești, putem menționa sinteza realizată de Traian Herseni care consideră că „generația pașoptistă a stimulat cinci serii de reflecții sociologice de natură politică: sociologia justificativă sau liberală, sociologia critică sau junimistă, sociologia revendicativă sau poporanistă, sociologia utopică sau socialistă și sociologia normativă sau naționalistă. Acestea li se adaugă, spre sfârșitul sec. al XIX- lea, sociologia de catedră sau sociologia profesioniștilor” (*apud* Maria Larionescu, 2007, p. 17). Contribuțiile celor menționați mai sus completează stadiul sociologiei cu cercetările și activitatea academică la început de secol XX.

În prezent, putem menționa ca nume gălățean care s-a remarcat în spațiul public, pe Gelu Duminică (născut la Galați în anul 1977), care a obținut doctoratul în sociologie cu specializare pe problematica romilor și care este cadru didactic asociat la Facultatea de Sociologie și Asistență socială, Universitatea din București (Vancu, 2018).

Aceste câteva evocări demonstrează că spațiul Dunării de Jos este reprezentat în domeniul observațiilor și analizelor cu caracter sociologic, având caracteristica formării în străinătate de nivel universitar a viitorilor sociologi, aceștia contribuind, la revenirea în țară, la promovarea sociologiei și a curentelor sociologice și a cercetărilor sociale românești. Absența posibilității studierii sociologiei în regiunea Dunărea de Jos în perioadele ante și interbelică determină migrarea către universități din străinătate pentru formare academică și, la revenirea în țară, stabilirea în orașele mari (cu centre universitare).

3.2. *Contribuția lui Virgil Madgearu la conturarea sociologiei românești*

Remarcabilă în perioada interbelică este activitatea și contribuția lui Virgil Madgearu, gălățean de origine. Madgearu arăta de timpuriu preocupare pentru problematica socială, dovadă fiind mărturia sa în una din scrisorile către Nicolae Iorga, datată 1907 (anul în care a absolvit liceul la Galați) că este preocupat să trimită buletine de informare: „specialitatea mea: chestiuni de stat și camerale” (Theodorescu, 1979). După absolvirea liceului „Vasile Alecsandri” din Galați, în anul 1907, Madgearu continuă studiile universitare în Germania la Leipzig (studiază științele economice predate în

cadrul Facultății de filosofie). În 1911, susține examenul de doctorat în științe economice și financiare cu lucrarea: „Cu privire la dezvoltarea industrială a României” (Malinski, 1975, p. 15).

C. Ionescu și I. Bădescu (1987) prezintă fazele evoluției lui Virgil Madgearu ca om de știință, consemnând trei momente care caracterizează contribuția sa: o primă fază în care studiile sunt incluse în categoria politicii sociale, următoarea este caracterizată de studii care surprind evoluția vieții sociale românești și ultima fază este caracterizată de studii de economie politică (a se urmări figura nr. 1).

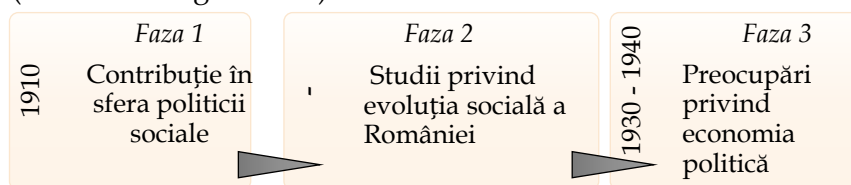

Figura nr. 1 – Fazele contribuției lui V. Madgearu în sfera cercetărilor (sinteză după C. Ionescu și I. Bădescu, 1987)

În ultima parte a vieții sale (înainte de izbucnirea celui de al doilea război mondial) s-a dedicat întâlnirilor științifice internaționale pe teme privind cooperarea intelectuală (cu scopul menținerii păcii), învățământul universitar, statul și viața economică etc. Este de reținut că a fost președinte al grupului românesc pentru studii dunărene din cadrul Centrului de Înalte Studii Internaționale din cadrul Institutului Social Român, grup format din Mircea Vulcănescu, Dumitru Iordan și Ștefan Dumitrescu (Bathory, 1999, pp. VIII-IX).

Nu am prezentat aici activitatea politică și cea administrativă (care îl aduc în Galați în nenumărate momente, mărturie fiind consemnările în presă), însă menționez că studiile și cercetările sale sunt corelate cu rolul jucat în viața publică, fapt ce arată preocuparea de a promova cercetarea și decizia luată pe baza cercetărilor sociale, astfel încât problemele privind guvernarea țării să fie rezolvate prin instrumente bazate pe știință. Contribuția sa ca economist și studiile de economie au fost constant invocate până acum în diverse lucrări de specialitate.

3.3. Elemente de sociologie la Virgil T.N. Madgearu: doctrine și concepte sociologice

Abordările lui Virgil Madgearu nu pot fi separate de evenimentele sociale și politice în desfășurare în perioada 1900-1940 în România și trebuie corelate cu stadiul atins de sociologie ca știință. Ionescu și Bădescu afirmă că în perioada menționată societatea românească era preocupată de „a stabili un nou raport între națiune și stat” (1987), din această perspectivă, analizele lui Madgearu fiind orientate spre justificarea rolului intervenției statului în

problemele sociale. Ideile prezente în studiile sale subliniază viziunea sociologică; susține *doctrina politicii sociale* (pornind de la explicarea a trei doctrine: liberalism economic, socialism și politica socială) din perspectiva conceptelor de ordine socială, dezvoltare personală și intervenția statului prin raportare la conceptul de proprietate privată. Arată că în doctrina liberalismului economic este încurajat neamestecul statului, echilibrul social fiind asigurat prin jocul liber al forțelor economice, iar în doctrina socialismului, comunismul este cel care aduce echilibru (urmând să se asiste la o trecere naturală a capitalismului spre socialism), în timp ce doctrina politicii sociale presupune „crearea egalității în condiții prielnice dezvoltării personalității” aceasta fiind posibilă prin intervenția statului. (Madgearu, 1915b, pp. 7-8). Este recunoscută creșterea rolului statului la acea vreme (după primul război mondial) prin însăși „puterea organizatoare” a acestuia, astfel încât să permită „adaptarea vieții economice la noi condiții și să înlăture stările de lipsă” (Madgearu, 1915b, p. 18). Pentru a întări rațiunile intervenției statului Madgearu prezintă exemple ale intervenției statelor din Germania și Austria în sfera muncii, prin organizarea burselor muncii (Madgearu, 1915b, pp. 19-20).

Abordarea problematicii sărăciei muncitorilor din industrie implică analiza *rolului asigurărilor sociale* în reducerea mizeriei (sărăciei) ca măsură de ocrotire a muncitorilor. Sistemul său explicativ se bazează, ca și în cazul politicii sociale, pe compararea a patru doctrine (liberalism economic, concepția socialistă, concepția feudalistă și concepția politicii sociale). Pornind de la prezentarea concepției liberalismului economic (prin care mizeria era văzută ca „un dat de la Dumnezeu”, ca urmare firească) și a concepției socialiste (care condamnă reformele liberale, susținând întemeierea „ordinii naturale a lucrurilor” prin „organizarea sistematică comunistă a muncii” realizabilă în viitor), dar și a concepției feudalistice (care recunoaște „relele” aduse de industrializare, considerând că acestea pot fi înlăturate „prin întoarcerea la principiile din trecut”, respectiv prin „feudalizarea industriei moderne” și prin stabilirea unor „raporturi omenești” între clasele de întreprinzători și muncitori), explică concepția politicii sociale ce recunoaște consecințele dezvoltării industriale și „admite că înlăturarea lor este atât în interesul muncitorilor cât și în interesul poporului și al dezvoltării culturale”, realizabile prin intervenția statului și la inițiativa acestuia (Madgearu, 1915a, pp. 9-14). Astfel vorbim despre construirea unei politici sociale în sfera muncii, cu impact social larg.

Abordarea țărănismului din perspectivă sociologică de către V. Madgearu a condus la constituirea *sociologiei țărăniste*. Conform viziunii sale țărănii formează o clasă socială distinctă de clasa burgheză; în cadrul acestei clase el identifică straturi de țărani, în raport cu proprietatea agricolă, și

vorbește despre: țărani mari (cei care întrebuințează muncitori agricoli pe care îi plătesc; „exploatează munca altora” și au mai mult decât pot consuma), țărani independenți (dețin pământ pe care îl muncesc împreună cu membrii familiei, acoperindu-le necesitățile), țărani mici (ale căror proprietăți nu le acoperă nevoile) și muncitori agricoli (cei care nu dețin pământ și, pentru a trăi, își vând forța de muncă) (Madgearu, 1999, p. 57). Analizează evoluția clasei țărănești, structura acesteia și argumentează constituirea țăranilor în clasă socială (prin existența „conștiinței de clasă” și a „capacității de acțiune politică”) (Madgearu, 1999, pp. 58-69). Totodată realizează un demers privind formarea în timp a burgheziei române și evoluția acestei clase sociale, prezentând o schemă de evoluție, după cum afirmă autorul „în numele Sociologiei științifice contemporane” (Madgearu, 1999, p. 100) și utilizând metoda istorică comparativă (Madgearu, 1999, p. 101).

Ionescu și Bădescu (1987, pp. 545-547) subliniază ideea construirii de către Madgearu a teoriei sociologice a imperialismului. Pentru a explica imperialismul (de fapt imperialismul economic) Madgearu prezintă teoriile dezvoltate în acea perioadă: teoria filosofică, teoriile socialiste și teoria sociologică istorică (Madgearu, 1999, pp. 163-164). Cu abordări privind „orașul economic” putem aprecia că Madgearu face un demers ce contribuie la constituirea sociologiei urbane. Orașele românești, din perspectiva lui Madgearu, își au originea în sat, care, prin transformare au devenit orașe în momentul în care au devenit „centre de consumație” (Madgearu, 1999, p. 127). Madgearu prezintă modul în care acestea au evoluat până la a deveni centre industriale.

Cercetările sale mai cuprind sfera cunoașterii economice, apreciind că a cunoaște viața socială este „condiție a cunoașterii economice” (Madgearu, 1999, p. 95); este preocupat să arate că „că agricultura este un sistem socio-economic care are „mișcarea sa proprie” și propriul „potențial evoluționar” (Ionescu și Bădescu, 1987, p. 544). Are contribuții și în sfera sociologiei industriale și introduce ideea de studiu monografic al întreprinderii (aspect de noutate) pentru a ajunge la „tipul ideal de întreprindere” (Ionescu și Bădescu, 1987, p. 543).

Conceptele sociologice identificate în cercetările madgeariene susțin procesul de încadrare a lui V. Madgearu în rândul intelectualilor care au contribuit la constituirea sociologiei românești. El utilizează conceptul de *ordine socială* (ca esențial pentru cunoașterea și înțelegerea societății), precum și conceptul de *clasă socială*. Totodată dezbate teme sociale prin utilizarea conceptelor de *stat* și *individ* (utilizează conceptul de dezvoltare personalității), rolul statului, intervenția statului.

În sfera protecției sociale regăsim în literatura lui Madgearu concepte precum: *politică socială*, pe care o definește inițial ca „acțiunea Statului în

lupta dintre clasele sociale" (Madgearu, 1915b), *bursa muncii, asigurări sociale, ocrotirea muncitorilor* (Madgearu, 1915a), ceea ce numim azi protecția socială în sfera muncii. Totodată, în analiza calității intervenției statului, utilizează conceptul de *cultură politică*, precum și pe cel de *cetățenie* (formarea cetățeniei), respectiv a omului cult, în special cu referire la omul care guvernează (Madgearu, 1928).

Voi încheia această rezumare a contribuției lui Madgearu cu prezentarea succintă a viziunii lui privind rolul științelor sociale în societatea democratică (viziune prezentată într-un articol datat 1928). În primul rând analizează conceptul de societate democratică, definind democrația ca „regim politic creat de revoluția franceză” (Madgearu, 1928, p. 287) pe care îl analizează prin raportare la absolutism (oponentul democrației); democrația este „un produs al evoluției sociale” (Madgearu, 1928, pp. 287-288); totodată afirmă că revoluția industrială a spart societatea capitalistă în două clase distincte: capitaliști și proletari (Madgearu, 1928, p. 288). Mișcarea democratică admite știința, observarea faptelor sociale și consemnarea nevoilor societății (Madgearu, 1928, p. 290); problemele ridicate de democrație sunt: formarea cetățeanului conștient, organizarea parlamentului și guvernarea țării (Madgearu, 1928, p. 291). Din perspectiva acestor preocupări democratice, respectiv a guvernării țării, Madgearu subliniază importanța cercetărilor sociale (asupra societății românești): a cunoașterii statistice privind populația, a nevoii unei instituții centrale de statistică; a deținerii „instrumentului construit științific” (Madgearu, 1928, p. 296) pentru cunoașterea economică; a existenței unei biblioteci centrale destinată politicianilor în vederea informării pentru a putea legifera etc. Madgearu arată importanța instruirii din perspectivă socială a românilor pentru formarea cetățeniei, a calității funcționarilor publici și a persoanelor implicate în actul guvernării și analizează „problema culturii omului politic și formarea funcționarilor de stat” (Madgearu, 1928, pp. 297-298). El notează că în 1928 nu erau cunoscute deplin aspectele demografice privind populația României și nici cele economice, subliniind, prin urmare, că științele sociale facilitează această cunoaștere. Subliniază importanța formării în sfera științelor sociale a funcționarilor de stat, militând pentru cultura politică, acțiune inițiată de Institutul Social Român, care prin secțiile sale, a pregătit „studiul și cercetarea marilor probleme ale vieții noastre sociale” (Madgearu, 1928, p. 300).

Pornind de la operele analizate aici se constată modul de abordare al lui Madgearu: în general, pornește de la curentele sociologice dezvoltate în străinătate și le analizează din perspectiva societății românești. Caracteristic abordării lui sunt demersurile sociologice pentru a argumenta rațiuni economice sau politice, subliniind importanța cercetărilor sociale. În același

timp, se constată că, prin abordările privind clasa țărănească (sociologia țărănistă) și evoluția burgheziei românești (sociologia burgheză) Madgearu creează premise pentru dezvoltarea studiilor de stratificare socială și implicit a efectelor dezvoltării capitalismului în România și a nevoii intervenției statului prin doctrina politicii sociale. Punctual el atinge concepte ce contribuie la dezvoltarea altor ramuri ale sociologie cum ar fi sociologia urbană (orașul economic), sociologie industrială (monografia industrială), stratificarea socială (clasele sociale) etc.

3.4. Discuții privind contribuția lui Madgearu din perspectiva continuității

Scrierile lui Virgil Madgearu trebuie raportate la momentul din istorie în care au fost produse, dar ceea ce este foarte important pentru sociologii prezenți, este faptul că acestea reflectă evoluția preocupărilor de cercetare socială și a conceptelor și ideilor sociologice românești de-a lungul timpului. Cel puțin pentru cercetătorii din țările foste comuniste, și mai ales pentru tinerii sociologi sau alți cercetători ai vieții sociale în formare, perioada de dinaintea instaurării comunismului constituie un sector de analiză complexă a societății și a curentelor sociologice, cu atât mai mult cu cât unele idei au fost abandonate în regimul comunist (ce avea propria filosofie socială).

Remarcăm la Madgearu aplecarea spre problematica politicii sociale și regăsirea unor concepte și abordări aplicabile în prezent în societatea românească, ceea ce arată că au existat premise pentru un demers social-politic-economic asemănător statelor care nu au experimentat comunismul. Tocmai din această perspectivă ruptura produsă în 1948 prin preluarea conducerii țării de către partidul comunist, necesită aprofundarea cercetărilor privind abandonarea perspectivei politicii sociale și reluarea acestui mod de rezolvare a problemelor sociale după căderea regimului comunist.

În prezent sociologii ar putea acorda atenție ideilor-forță emise de Madgearu, cu atât mai mult cu cât unele problematici sunt de actualitate. Una din ideile ce se desprind din lucrările lui Madgearu se referă la rolul cunoașterii societății (din perspectiva dezvoltării științelor sociale) pentru actul guvernării, aceasta însemnând: (a) cunoașterea problemelor sociale; (b) formarea cetățeanului conștient (formarea politică a cetățenilor) – rolul școlii (de cultură generală și/sau de cultură profesională) și (c) organizarea parlamentului și formarea oamenilor din guvernământ (Madgearu, 1928). O a doua idee-forță include conținutul doctrinei politicii sociale – importanța intervenției statului în reglarea socio-economică a cetățenilor, în principal pentru protecție în cazul riscurilor sociale. A treia idee care a făcut obiectul preocupărilor de cercetare în cadrul Institutului Social Român (Vulcănescu,

1936, p. 1264) are în conținut concepția privind politica culturii, cu accent pe formarea oamenilor politici și a funcționarilor de stat, pentru a obține „cultura politică superioară” (Madgearu, 1928). Preocuparea era pentru a realiza prin educație omul cult (omul politic cult) capabil de a lua decizii în actul guvernării. O a patra idee-forță privește cunoașterea pe baza statistică a oricărei probleme sociale, subliniind că sociologia produce cunoaștere și că ar trebui să stea la baza deciziilor guvernamentale. În acest sens pledează pentru dezvoltarea statisticii și implicit pentru înființarea Institutului Central de Statistică, care să furnizeze date necesare reformelor (Madgearu, 1928, pp. 295-296).

Preocupat de ideea calității decidenților la nivel înalt Madgearu, inspirându-se din practica franceză, era de părere ca Institutul Social Român să devină Institut liber de științe sociale, care să instruiască la nivel superior specialiști pentru a deveni funcționari de stat sau oameni politici, contribuind la formarea culturii politice în România (Madgearu, 1928, pp. 295-300).

3.5. *Continuitate: cercetări sociologice românești la Dunărea de Jos*

Schimbarea regimului de guvernare în România începând cu 1990 face loc unor abordări din mai multe perspective. După o perioadă de „ruptură în cariera sociologiei ca disciplină didactică și știință cu vocație critică” și a interdicției impuse Institutului Social Român începând cu 1948 (Larionescu, 2007, p. 85) sociologia reintră în funcțiune prin reînființarea catedrelor de sociologie, formarea noilor generații de sociologi și derularea de cercetări.

Parcurgând literatura despre Virgil Madgearu rămâne în atenție activitatea grupului înființat pentru realizarea studiilor dunărene (aspect insuficient studiat) și orientarea preocupărilor în acest sens. Invocând întrebarea unui istoric ce a analizat chestiunea Dunării: „care poate fi menirea noastră dunăreană pentru viitor?” (Iorga, 1913, p. 259) și dezvoltând preocupări pentru extinderea ariilor de cercetare, inclusiv din perspectiva sociologică (pe care le încurajăm azi a fi derulate în și despre zona Dunării de Jos) pentru a arăta caracteristicile societății și a proceselor sociale în relație cu cele economice și politice, am oferit o parte a răspunsului.

Revenirea la regimul democratic după anul 1990, a facilitat extinderea acțiunilor academice prin înființarea de facultăți noi, publice sau particulare (Drăgoescu, 2013, p. 20) dar și reintroducerea specializărilor socio-umane în programa de formare universitară și înregistrarea și validarea programelor de studii în domeniul ISCED F-2013 sociologie și studii culturale. În anul universitar 2017-2018, cifra de școlarizare în

programul de licență la programul de studiu sociologie era de 1.400 de locuri, dintre care 1.340 la universități de stat și 60 la universități particulare (Petrescu și alții, p. 504) și de 2.500 locuri la programe de masterat (Petrescu și alții, p. 528) la care se adaugă și programe de doctorat în sociologie. Aceste date punctuale reflectă intensificarea preocupărilor de cercetare a vieții sociale, condiții care facilitează și adâncirea cercetărilor sociologice dunărene. În planul cercetărilor menționăm că în cadrul Academiei Române există Institutul de Studii Sud-Est Europene, Centrul de Studii Dunărene al Muzeului „Carol I” Brăila, o serie de institute de cercetări socio-umane în Craiova, Sibiu, Târgu-Mureș, toate în cadrul Secției de Științe Istorice și Arheologie, iar în cadrul Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie funcționează Centrul de Cercetări Demografice „Vladimir Trebici”, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Institutul de Sociologie și Centrul European de Studii în Probleme Etnice. Se vede dar, că o perspectivă centrală a organizării cercetărilor sociologice dunărene nu este prezentă în cadrul Academiei Române, fapt care, de altfel nu împiedică organizarea cercetărilor în acest sens.

Restrângând analiza la nivelul regiunii de sud-est a țării, mai exact la Galați, este de menționat că în cadrul universității gălățene s-a înființat Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie (având actuala denumire din 2007, însă originile sale sunt din 1991-1992, când au fost înființate specializările Istorie-Geografie). Specializarea Sociologie a luat ființă în anul 2005. La 18 ani de învățământ sociologic la Galați s-au cumulat o serie de rezultate. Dimensiunea activității academice sociologice la Galați poate fi măsurată prin indicatori precum resursa umana academică, evenimente științifice organizate, publicații proprii de promovare a rezultatelor cercetărilor etc. În primul rând activitatea didactică academică este asigurată de către cadre titulare, licențiate în filosofie, sociologie sau asistență socială, cu doctorate în domeniul sociologiei (marea majoritatea) sau filosofiei, titluri obținute în centrele universitare Iași și București, și de către cadre didactice asociate. Acestea desfășoară și activitate de cercetare pe teme diverse (enumerarea acestor domenii s-a realizat prin consemnare aleatorie): comunicare, asistență socială, viața de familie, cultură, gândire critică, inegalități de gen, piața muncii, migrațiune, schimbare socială, anomie, schimbare socială, vulnerabilitate, antreprenariat, resurse umane, comunitate, îmbătrânire demografică, feminism și condiția socială a femeii, cercetări calitative, etapele cercetării sociologice, mentalități și schimbare socială, integrare socio-profesională, prejudecăți și stereotipuri, organizații nonguvernamentale, comunități urbane, dezvoltare comunitară, comunicare de criză, media, calitatea locuirii, probleme sociale, bunăstare socială, inovare socială, politici sociale etc.

Ansamblul activităților științifice desfășurate de universitatea gălățeană (prin departamentul de Istorie, Filosofie și Sociologie) include Conferința internațională *Istorie, Spiritualitate, Cultură. Dialog și Interactivitate* (cu secțiune de sociologie) care a marcat, în anul 2023, a noua ediție și Conferința francofonă internațională *Migrație și minorități*, fiind în anul 2022 la a doua ediție. Nu pot fi ignorate contribuțiile cu teme de sociologie în cadrul Colocviilor FIFT, deschise publicului larg din mediul online. Promovarea cercetărilor sociologice proprii se realizează prin *Analele Universității - Fascicula XX Sociologie*, lansată în anul 2006, înregistrând până în prezent 17 volume editate și disponibile în sistem open acces. De asemenea, au fost publicate cercetări prezentate în cadrul conferințelor organizate în volume speciale.

Stimularea cercetărilor se realizează prin două centre, unul al specialiștilor, Centrul de Studii Istorice și Social-Culturale Est-Europene (C.S.I.S.C.E.E.) și al doilea, destinat studenților, Cercul Studențesc de Sociologie Mircea Vulcănescu, sperându-se la o revigorare a acestuia în perioada următoare. Activitatea C.S.I.S.C.E.E. este organizată pe domenii de cercetare fundamentale, incluzând ca subdomeniu și sociologia. În cadrul centrului sunt incluse ca arii de cercetare feminismul și postfeminismul în mentalitatea est-europeană; comunicare, opinie publică și mass-media în estul Europei; identitate și alteritate în comunitățile multietnice din răsăritul Europei; tendințele și necesarul de competențe pe piața muncii din estul Europei; probleme sociale actuale în Europa de Est: fenomenul de îmbătrânire a populației și asistența socială a vârstnicului; calitatea vieții în actualitate și condiția omului postmodern în Europa răsăriteană; migrație și remigrație în cadrul (re)ășezărilor zonale și regionale din estul Europei: criza comunităților locale; conflictele bioetice ale societății contemporane în Europa Răsăriteană. Coordonatorul secției de sociologie este conf. dr. Răzvan Dinică (Centrul, 2023). Se constată o abordare a temelor cu impact est-european.

Totodată viața academică este animată și prin cercetarea derulată de studenți, care își prezintă proiectele în cadrul Sesiunii Naționale Științifice Studențești, eveniment care constituie un context de colaborare cadru didactic-student. Acestea sunt doar câteva arii privind cercetarea sociologică gălățeană, care se îmbină cu procesul de formare a resursei umane calificată în domeniul sociologie și al resurselor umane.

Întărind afirmația lui Larionescu privind tradiția formată de la o generație la alta de sociologi prin care sunt transmise „angajamente ideologice și teoretice non-empirice anterioare” (2005, p. 9) este de remarcat transferul produs de la sociologii formați în centrele universitare cu tradiție în învățământul sociologic (Iași, București) către învățăcei (studenți ale căror

origini sunt în arealul Dunării de Jos), ca apoi acești să se constituie la Galați în viitori cercetători ai socialului. Este evidentă similitudinea cu situația de acum mai bine de o sută de ani, când tineri români se formau în Germania sau Franța în domeniul cercetării sociale ca apoi să vină în România să dezvolte cercetarea și învățământul sociologic, doar că de data acesta transferul are loc pe tărâm românesc.

3.6. *Direcții posibile de cercetări viitoare la Dunărea de Jos*

Prezentul studiu poate fi asimilat unei invitații la conturarea identității sociologiei gălățene, pornind de la contribuțiile primilor sociologi, ca apoi să se facă legătura cu stadiul prezent, plasând referențialul cunoașterii în zona Dunării de Jos. Pornind de la „angajamentele anterioare, de la sine înțelese, tacite, asimilate prin socializare intelectuală” (Larionescu, 2005, p. 5) ce definesc marcatorul identitar al sociologie, suntem datori să adăugăm contribuțiile empirice. Pentru a face aceasta, privim la predecesori, și am invocat aici pe Virgil Madgearu, pentru a da direcții viitoarele cercetări.

Unele problematice madgeariene pot trezi interes în continuare a cercetărilor pentru a scoate în evidență modul în care acestea au evoluat, cu atât mai mult cu cât România a traversat perioada de politică și doctrină comunistă, ce a avut drept consecință modificări în ordinea socială, în raporturile sociale, în evoluția organizațională și guvernare etc. Astfel, prezintă interes problematica țărănească (încadrabilă în ramura sociologia ruralului), a muncitorilor (sociologia muncii), clasele sociale (stratificarea socială), omul cult, cultura guvernanților (sociologia elitelor ori sociologia guvernării) și conștiința cetățenească etc.

Abordarea conceptului de politică socială ne arată, prin contribuția lui Madgearu, fațeta istorică românească a doctrinei cât și invitarea la reflectare asupra cursului posibil al României dacă nu ar fi fost adoptată doctrina comunistă. Adoptarea măsurilor de politică socială imediat după 1990 nu a presupus un răspuns imediat la presiuni sociale, parcurgând trei etape: reparatorie, de constituire a cadrului legal și instituțional și ultima etapă, a unei politici sociale „mai degrabă reactivă, fără concepție, cu puternice tendințe minimaliste (Zamfir, 1999, p. 39). Rolul statului este unul minimal, perceput ca „stat rău” (Zamfir, 2019, p. 180). O multitudine de teme pot fi abordate acum de către sociologii din regiunea Dunării de Jos care să răspundă la întrebări precum: Ce teorii privind răspunsul la probleme sociale circulau în țările dunărene înainte de comunism, în timpul comunismului și cum au evoluat după căderea acestui regim? Cum era perceput rolul statului și cum s-a raportat acesta la schimbările de doctrină politică? Tocmai perioada interbelică prezintă interes de studiu al istoriei sociale și aprofundarea gândirii sociologice din acea perioadă și mai ales,

modul în care poate fi utilizată această achiziție, pe lângă cercetările privind evoluția gândirii sociale a unei națiuni ce trece succesiv de la regimul capitalismului, la regimul comunist, ca apoi să treacă la regimul pieței libere.

Contribuția sociologilor care activează în prezent în cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați se poate regăsi în cercetarea arealului geografic, a cărei problematică este puțin analizată prin cercetări sociologice, ca apoi să fie integrată în ansamblul problematicilor sociale românești, respectiv europene și universale. Discuțiile în jurul acestei nevoi de cercetare locală/regională dunăreană pot genera idei de cercetare și direcții de acțiune, astfel încât, pe lângă dezvoltarea cercetării academice (ce aduce valoare universității gălățene) să genereze și o atitudine regională favorabilă cercetărilor sociologice prin uzul de informație științifică și creșterea gândirii/abordării la acest nivel (aspect care conduce la dezvoltare regională). O astfel de abordare ar putea conduce la conturarea marcatorului identitar la Dunărea de Jos în domeniul sociologiei.

4. Limite ale cercetării

Una din limitele cercetării prezente constă în absența abordării problematicii sociologiei în perioada comunistă însă această temă merită a fi tratată separat, căci nu este suficient să afirmăm că învățământul sociologic a fost desființat în acea perioadă și că s-a scris în spiritul marxist-leninist, după cum arată D. Dungăciu (*apud* Larionescu, 2005, p. 15), ci trebuie investigat orice demers care avea ca substrat analiza vieții sociale și contribuțiilor sociologilor formați fie în perioada interbelică, fie ulterior (și modul în care s-a produs această formare sociologică).

Nu fac trimitere aici la actul de predare a sociologiei în licee după anul 1990, un factor important al instruirii de masă în sfera socialului. Profilul științei sociale la nivel liceal are rolul de a forma o categorie socială familiarizată cu concepte specifice științelor socio-umane dar și acela de a permite descoperirea viitorilor profesioniști și, mai mult, a viitorilor cercetători ai societății.

Deși am analizat conținutul unor lucrări ale lui Virgil Madgearu, considerând că ideile și conceptele sociologice utilizate îi aparțin, nu am analizat și măsura în care acestea au fost preluate de la Gusti și din cadrul școlii gustiene, ca apoi să fie utilizate ca instrumente ce permit cunoașterea vieții sociale astfel încât deciziile omului politic Madgearu să fie fundamentate pe concepte ale științei, cât și pentru a promova cunoașterea sociologică. Perioada școlii gustiene necesită noi investigații care să arate complexitatea realității aceluși moment, ce ar determina în prezent reinterpretări, după cum arată Z. Rostás (*apud* Larionescu, 2005, p. 14) cât și impactul acestora asupra societății. Chiar dacă parte a viziunii sociologice s-

a format în cadrul Institutului Social Român contribuția lui Madgearu este majoră în consolidarea sociologiei românești.

5. În loc de concluzii

Pornind la de personalitatea lui Virgil Madgearu care, uzând de cunoaștere sociologică și producând concepte și viziune sociologică, își completează activitatea economică, marcatorul identitar în sfera sociologiei la Dunărea de Jos se completează cu contribuția altor sociologi (Petre Andrei, Virgiliu Bărbat), de așteptat fiind ca activitatea sociologică gălățeană să adăuga în timp alte nume. Acțiunile prezente pot continua în ideea completării acestui marcator identitar la Dunărea de Jos prin intensificarea cercetărilor sociologice și prin urmărirea unor indicatori de dezvoltare a cercetării.

Dunărea de Jos reprezintă deja o identitate regională geopolitică istorică, la care se adaugă cea culturală, fiind de datoria științelor sociale să contribuie la acest proces. Sociologia la Dunărea de Jos, prin înființarea specializării la facultatea gălățeană, prinde contur atât prin programa universitară de formare a specialiștilor cât și prin evenimentele academice derulate, completând ceea ce Buzărnescu numea „timpul interior al sociologiei” (*apud* Larionescu, 2005, p. 8). Desigur, ca o provocare pentru viitor, se nasc noi întrebări: Putem vorbi de o sociologie gălățeană, cu un element identitar, care o diferențiază de sociologia bucureșteană, ieșeană sau clujeană? Este regiunea Dunărea de Jos una diferită de alte regiuni astfel încât să determine mentalități, atitudini, identități distincte de alte regiuni românești? Va găsi școala universitară gălățeană un drum propriu prin care să se facă remarcată la nivel național și de ce nu, la nivel european sau regional (la confluența dintre răsărit și apus, sub efectul clivajului european (apusean) - latin și estic (răsăritean) - slav)?

Societatea actuală prin modul de structurare și funcționare, prin diversele problematice sociale ridicate în ultimii ani (sărăcie, șomaj, vulnerabilitatea socială, perpetuarea unor fenomene sociale negative în ciuda eforturilor publice de eradicare a acestora, migrația - cu cele două componente ale sale, emigrarea și imigrarea, remigrația, îmbătrânirea demografică etc.) și a preocupărilor de dezvoltare regională creează presiune pentru o profundă cunoaștere socială prin cercetarea sociologică; astfel că putem vorbi de dezvoltarea a regiunii Dunării de Jos (în sensul creșterii bunăstării) atât timp cât se realizează o profundă investigație socială (prin metode sociologice) a acesteia. Numai acest argument este suficient pentru a susține dezvoltarea cercetării sociologice gălățene.

Având specialiști, evenimente academice, cercetări și mai sunt necesare perspective de acțiune, direcții de certare prin care ca un cor pe mai

multe voci să se audă o „melodie” a cercetării sociale ce individualizează sociologia la Dunărea de Jos.

Recunoaștere

Acest studiu este rezultatul cercetărilor derulate în cadrul Proiectului: *Sprejinierea și dezvoltarea activităților CDI-TT în Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați, Grant: Tradiții, credințe și mentalități contemporane la Dunărea de Jos. Contract de finanțare nr. RF GI 9529/31.03.2023*

Bibliografie

- Bathory, L. (1999). Virgil Madgearu în cultura românească. Studiu introductiv. În Madgearu, V. *Agrarism, capitalism, imperialism. Contribuții la studiul evoluției sociale românești*. Editura Dacia: Cluj-Napoca. pp. I-XXXVI.
- Cornățeanu, N. (1932). Bugete țărănești. În *Arhiva pentru știință și reformă socială*. anul X, nr. 1-4/1932. Disponibil: https://sas.unibuc.ro/storage/downloads/nicolae-cornateanu-49/Nicolae_Cornateanu_1932.pdf.
- Costea, Ș. (coord.) (2005). *Istoria sociologiei românești*. Editura Fundației România de Măine: București.
- Dima, Al. (1935). Localism creator. În *Blajul*. Revistă lunară de cultură, nr. 4/1935, pp. 173-175. Disponibil: https://dspace.bcucuj.ro/bitstream/123456789/52138/1/BCUCLUJ_FP_279041_1935_002_004.pdf.
- Dima, L. (2015). *Progresele orașului-port Tulcea între anii 1878-1948*. Iași: StudIS. Disponibil: <https://tulcealibrary.ro/wp-content/uploads/2021/01/Dr.-Ligia-Dima-Progresele-oras%CC%A7ului-port-Tulcea-i%CC%82ntre-anii-1878-1948-Tulcea-2015.pdf>.
- Drăgoescu, R. M. (2013). Transformări în sistemul de învățământ superior din România după 1990. În *Revista Română de Statistică* nr. 3 / 2013, pp. 19-27. Disponibil: https://www.revistadestatistica.ro/wp-content/uploads/2014/02/RRS_03_2013_a3_ro.pdf.
- Dobrogeanu-Gherea, C. (1944). *Din ideile fundamentale ale socialismului științific* (ed. II). Editura Partidului Social Democrat. Disponibil: https://bcub.ro/lib2life/Din%20ideile%20fundamentale_Dobrogeanu-Gherea%20Constantin_Bucuresti_1944.pdf.
- Dumitrescu, P. (2021). Cu privire la valoarea sociologiei lui Petre Andrei. În *Polis. Revistă de științe politice*. Volum IX, Nr. 4 (34), Serie nouă, septembrie-noiembrie 2021. Disponibil: <http://revistapolis.ro/documente/revista/2021/Polis%20nr%2034.pdf>.
- Gusti, D. (1939). Virgil N. Madgearu și Institutul de Științe Sociale al României. În *Sociologie Românească* (Anul 4, nr. 1-12)1939-07-01 / nr. 7-12. din arhiva

- Digiteca, disponibil:
https://adt.arcanum.com/ro/view/SociologieRomaneasca_1939/?pg=0&lAYOUT=s. accesat în 06.08.2023.
- Ionescu, C și Bădescu, I. (1987). Dimensiuni sociologice ale activității științifice a lui Virgil Madgearu. În *Viitorul Social. Revistă de sociologie și științe politice*, ianuarie-februarie.
- Iorga, N. (1913). *Chestiunea Dunării. Istorie a Europei răsăritene în legătură cu această chestiune. Lecții ținute la Școala de războiu. Vălenii de munte*: Editura Societății „Neamul românesc”. Disponibil:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bf/Nicolae_Iorga_-_Chestiunea_Dun%C4%83rii_-_Istorie_a_Europei_r%C4%83s%C4%83ritene_%C3%AEn_leg%C4%83tur%C4%83_cu_aceast%C4%83_chestie%29_-_Lec%C8%9Bii_%C8%9Binute_dup%C4%83_notele_stenografice.pdf.
- Larionescu, M. (2005). Forum Sociologie românească. Sociologia în România: trecut, prezent, perspective. În *Sociologie Românească*, Volumul III, Nr. 1, 2005. Disponibil: <file:///C:/Users/40721/Downloads/871-Article%20Text-1536-1-10-20200623-1.pdf>.
- Larionescu, M. (2007). *Istoria sociologiei românești: suport de curs*. pp. 57-66 disponibil: file:///C:/Users/40721/Downloads/Istoria_sociologiei_romanesti.pdf.
- Malinschi, V. (1975). *Profesorul Virgil Madgearu (1887-1940). Contribuția la dezvoltarea gândirii economice*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Madgearu, V. (1915a). *Ocotirea muncitorilor în România*. Flacăra: București.
- Madgearu, V. (1915b). *Politica socială și războiul*. Flacăra: București.
- Madgearu, V. N. (1928). Rolul Științelor sociale în societatea democratică. În *Politica culturii*. [19--?]. Editura Institutului Social Român [București], pp. 287-300.
- Madgearu, V. (1999). *Agrarism, capitalism, imperialism*. Dacia: Cluj-Napoca.
- Marinescu, C. & Brezeanu, I. (1967). Luptele muncitorilor din Brăila. În *Studii și articole de istorie*, Societatea de Științe Istorice și Filologice din Republica Socialistă România, nr. X. Editura Științifică, București, pp. 83-102. Disponibil: file:///C:/Users/40721/Downloads/010_Studii-si-articole-de-istorie-X_1967_085.pdf.
- Mihai, F.D. (2018). Din istoria instituirii asigurărilor sociale și impactul asupra muncitorilor din portul Galați. În *STUDIUM XI/2018*. pp. 85-93. Disponibil: https://studium.ugal.ro/ARTICOLE_STUDIUM/ARTICOLE_STUDIUM11/1105_MIHAI.pdf.
- Păltănea, P. (1967). Presa gălățeană și răscoalele țărănești din 1907. În *Studii și articole de istorie*, Societatea de Științe Istorice și Filologice din Republica Socialistă România, nr. X, Editura Științifică: București, pp. 139-153. Disponibil: <https://biblioteca-digitala.ro/?tip-publicatie=periodic&volum=9004->

[studii-si-articole-de-istorie-sai-societatea-de-stiinte-istorice-din-romania--9-1967.](#)

- Petrescu, I., Anghelache, C., Gogu, E., Anghel, M. G. (2018). *Geneza și evoluția învățământului superior din România în date statistice*. București: Editura Economică. Disponibil: <https://www.aracis.ro/wp-content/uploads/2019/08/Evolutia-centenara-a-invatamantului-in-romania-2018.pdf>.
- Simionescu, B. C. (2021). *Activitatea de cercetare științifică și de formare a cercetătorilor. Darea de seamă a prezidiului Academiei române pentru anul 2021*. Disponibil: <https://acad.ro/dari-de-seama/2021-Dare-de-seama-BCS.pdf>.
- Tuluș, A. V. (2018). *Dunărea de Jos. Scurt Istoric*. Istros: Brăila.
- Vancu, A. (2018). Interviu Gelu Duminiță, sociolog: „Am învățat că diferența dintre a eșua și reuși stă în puterea mea de a strânge din dinți”. În *Adevărul.ro*. Disponibil: <https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/interviu-gelu-duminica-sociolog-am-invatat-ca-1858411.html>.
- Vulcănescu, M. (1936). Dimitrie Gusti, profesorul. În *Arhiva pentru știința reforma socială. Omagiu profesorului Dimitrie Gusti: II. «XXV de ani de învățământ universitar (1910-1935)»*. Anul XVI, pp. 1119-1287. Disponibil: https://sas.unibuc.ro/storage/downloads/sinteze-si-teoretizari-despre-scoala-sociologica-de-la-bucuresti-38/MV36-GUSTI_PROFESORUL1.pdf
- Zamfir, C. (1999). *Politica socială în tranziție. Prima etapă: politica socială de tip reparatoriu*. În *Politica socială: România 1990-1998*. București: Expert. pp. 39-50. Disponibil: file:///C:/Users/40721/Downloads/1999_zamfir_politica_sociala_romania_1990-1998.pdf
- Zamfir, C. (2019). *Istoria socială a României* (ed. II). Editura Academiei Române, București.
- Zane, G. (1979). Virgil Iuliu Barbat - 100 de la nașterea sa. În *Viitorul social*, an VIII, nr. 3, pp. 532-543, București. Disponibil: file:///C:/Users/40721/Downloads/VS_1979_3_11_Zanc.pdf
- Theodorescu, B. (edit). (1979). *Scrisori către Iorga*. Vol 2. București: Editura Minerva, pp. 387-389.

Siteografie

- Centrul de Studii Istorice și Social-Culturale Est-Europene. Centru de Cercetare în cadrul Departamentului de Istorie, Filosofie și Sociologie, Universitatea Dunărea de Jos din Galați. Disponibil: <https://csiscee.wordpress.com/>. accesat pe 22 iulie 2023.
- FIFT – Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie. Istoric. <https://www.fift.ugal.ro/index.php/ro/despre/prezentare/istoric>. Accesat pe 28 iulie 2023.